

Õiguskantsler

Juhatuse esimees
Eesti Haigekassa
info@haigekassa.ee

Teie nr

Meie 20.12.2013 nr 7-4/131462/1305316

Soovitus põhiõiguste ja –vabaduste tagamise põhimõtte ning hea halduse tava järgimiseks Inimese teavitamine ravikindlustuskaitseta jätmisest

Austatud Tanel Ross

Teile teadaolevalt algatasin avalduse alusel menetluse kontrollimaks, kas Eesti Haigekassa on järginud põhiõiguste ja –vabaduste tagamise põhimõtet, kui avaldaja jäi ühelt töölt teisele siirdudes ravikindlustusest ilma. Peasjalikult tundsin huvi Teie tegevuse vastu seoses Teile kindlustuskaitse lõpetamiseks alust andva teabe edastamisega avaldajale.

Oma vastuses ei leidnud Te Eesti Haigekassa tegevuses eksimust põhiõiguste ja –vabaduste tagamise põhimõtte vastu. Avaldusalustel asjaoludel ei saa ma Teiega nõustuda. **Leian sarnaselt Teile käesoleval aastal sarnastel asjaoludel antud soovitusel, et jättes avaldaja ravikindlustuseta ilma teda sellest eelnevalt teavitamata, ei ole Te kasutanud korralduslikke võimalusi tagamiseks tema põhiõigusi heale haldusele.¹ Ühtlasi kordan oma 17.07.2013 soovitust ning palun Teil korraldada, et kindlustatud isikud, kelle kohta on laekunud kindlustuskaitse lõppemise või peatumise kande aluseks olev teave, saaksid sellest viivitamatult ravikindlustuse andmekogu kaudu teada.² Lisaks soovitan Teil kõnealuses küsimuses teha senisest enam selgitustööd töövõtjate ja tööandjate teadlikkuse tõstmiseks.**

Ootan Teilt vastust, kas ja kuidas mu soovitust järgima asute, võimalusel **hiljemalt 16.01.2014**.

Järgnevalt põhjendan oma seisukohta ja soovituse tegemise tagamaid.

¹ Esitasin Teile 15.07.2013 soovituse korraldada isiku kohene teavitamine, kui Te saate tööandjalt, Eesti Töötukassalt jms isikult teate, mis on aluseks tema kindlustuskaitse peatumise või lõppemise kande tegemisele ravikindlustuse andmekogus. Leidsin, et jättes inimese vastava menetluse alustamisest teavitamata, jäetakse ta enda suhtes läbiviidavasse haldusmenetlusse kaasamata. Nimetatud seisukoht on leitav aadressil http://oiguskantsler.ee/et/seisukohad-teade_otsetee.

² Vastasite viidatud soovitusele 19.09.2013 ja leidsite, et kõigi isikute massteavitust ei ole mõistlik ega võimalik kasutusele võtta, kuna see on kulukas ega taga oma eesmärki, sest isikute ravikindlustuskaitse on pidevas muutumises. Samas teatasite, et olete võtnud järgmise aasta tööde plaani analüüsida, kas isik saaks hakata ise Riigi Infosüsteemide Ameti (edaspidi RIA) kaudu tellima Teilt e-maili või sms-i teel teavitust oma Euroopa ravikindlustuskaardi kehtivuse ja kindlustuse lõppemise kohta. [---].

Asjaolud

1. Avaldaja lahkus 21.08.2013 eelmisest töökohast (edaspidi: *tööandja A*) ning asus töövõtulepingu alusel tööle uues kohas (edaspidi: *tööandja B*) 26.08.2013. Leping oli sõlmitud kestusega 3 kuud ja 5 päeva.
2. Tööandja A teatas Teile 02.09.2013 avaldaja töösuhte lõppemisest, esitades teate infosüsteemide andmevahetuskihi (edaspidi: *X-tee*) kaudu. Avaldajal kestis ravikindlustuskaitse kaks kuud tööandja A juurest töölt lahkumist ehk kuni 21.10.2013.
3. Eesti Haigekassa (edaspidi: *haigekassa*) teatas 22.10.2013 kirja teel avaldajale, et seoses tema kindlustuskaitse lõppemisega alates 22.10.2013 puudub tal õigus kasutada talle kehtivusajaga 24.07.2016 väljastatud Euroopa ravikindlustuskaarti.
4. Avaldaja pöördus haigekassa poole e-kirjaga 25.10.2013 ja tundis huvi, miks tema ravikindlustuskaitse on lõppenud. Haigekassa klienditeeninduse töötaja selgitas, et seaduse järgi lõpeb kindlustuskaitse kahe kuu möödumisel pärast töösuhte lõppemist.
5. Tööandja B edastas 29.10.2013 Teile läbi X-tee andmed avaldaja kindlustamiseks töövõtulepingu alusel perioodiks 26.08.2011-30.11.2013. Tööandja B edastas Teile läbi X-tee avaldaja kohta uued andmed 07.11.2013, märkides töölepingu alguseks 15.11.2013 ja kindlustuskaitse alguseks 29.11.2013. Samal päeval saatis tööandja B Teile e-kirja, milles palus muuta töövõtulepingu ümber töölepinguks ning märkida töölepingu alguskuupäevaks 01.11.2013. Seeläbi sai avaldaja kindlustuskaitse alates 15.11.2013.
6. Oma tegevusse puutuvalt väljendasite mulle antud vastuses seisukohta, et haigekassa ei ole rikkunud ravikindlustuse seaduses sätestatud kindlustuskaitse tekkimist ega lõpetamist reguleerivaid sätteid.³ Te ei leidnud, et oleksite võinud midagi ära teha selleks, et avaldusalustel asjaoludel inimese kindlustuskaitseta jätmist ära hoida. Kinnitasite, et haigekassa on järginud ravikindlustuse seaduse sätteid, millega andmete esitamise kohustus on pandud sotsiaalmaksu maksjale (tööandjale). Seejuures jätsite sisuliselt vastamata minu küsimusele, kuidas võtsite arvesse avaldaja õigustatud huvi olla teadlik sellest, et ta jäetakse ravikindlustusest ilma, st kas avaldaja sai Teilt õigeaegselt teavet, mis oleks võimaldanud tal vältida kindlustuskaitseta jäämist.
7. Täiendavalt küsisin ka Teie praktika kohta juhtudel, kui Teieni jõuavad andmed ravikindlustuse tekkimise aluseks oleva lepingu sõlmimisest, aga lepingu teine pool ei ole täitnud oma kohustust esitada Teile dokumente, mis on vajalikud inimese andmete ravikindlustuse andmekogusse kandmiseks. Peale selle tundsin huvi, kuidas käitute juhul, kui kindlustuskaitse tekkimise aluseks olevad dokumendid on esitatud nt töövõtulepingu kohta, kuid samas on Teil andmeid, et tegelikult on sõlmitud tööleping. Vastuseks selgitasite, et kindlustuskaitse tekib tööandja andmete alusel. Avaldusalustel asjaoludel esitati andmed X-tee vahendusel ja need salvestusid automaatselt ravikindlustuse andmekogusse, mistõttu Te ei saanud tööandja esitatud andmeid muuta. Seejuures viitasite, et tööandja vastutab kindlustuskaitset taotleva isiku ees andmete nõuetekohase esitamise eest.

³ Täpsemalt andsite niisuguse selgituse vastuseks küsimusele, kas olete enda hinnangul avaldusaluses asjas eksinud põhiõiguste ja –vabaduste järgimise põhimõtte vastu ning millisel moel olete valmis tehtud rikkumist heastama.

Seisukoht rikkumise kohta

8. Avaldusalusest asjast nähtub, et avaldaja töökohavahetuse käigus ei saanud tema kindlustuskaitse jätkuda ravikindlustuse seaduse (edaspidi RaKS) § 9 lg 2 järgi, kuna tööandja B esitas Teile kindlustuskaitse algamise kande aluseks olevad dokumendid alles 29.10.2013, kui avaldajal ei olnud enam kehtivat kindlustuskaitset. Avaldaja oleks saanud enda ravikindlustuseta jäämist ära hoida, kui ta oleks RaKS § 13 lõikele 2 tuginedes esitanud Eesti Haigekassale enne kindlustuskaitse lõppemist dokumendid uue kindlustuskaitse tekkimise kohta ise.⁴ Täpsemalt oleks teabe õigeaegne esitamine avaldajale taganud kindlustuskaitse jätkumise RaKS § 9 lg 2 alusel. Selleks, et avaldaja oleks saanud õigeaegselt korraldada, et ta oleks jätkuvalt ravikindlustatud, oleks ta pidanud kindlustuskaitse lõppemisest teada saama hiljemalt 21.10.2013.

9. Teie vastusest selgus, et avaldaja sai Teilt oma kindlustuskaitse lõppemisest teada rohkem kui seitse nädalat pärast seda, kui tööandja A teavitas Teid avaldaja kindlustuskaitse lõppemise alusest (02.09.2013-22.10.2013). Teisisõnu ei teavitanud Te avaldajat Teile kindlustuskaitse lõpetamiseks alust andva teabe laekumisest tööandjalt A enne kindlustuskaitse lõppemist. Seepärast ei saanud ka avaldaja teada, et tööandja A saatis Teile 02.09.2013 tema kindlustuskaitse lõpetamise aluseks oleva teabe ja ta ei saanud ise õigeaegselt korraldada, et tema kindlustuskaitse jätkuks ning olla valvel, et uus tööandja täidaks omapoolse teavitamiskohustuse tähtaegselt.

10. Sarnaselt oma varasema seisukohaga leian avaldusalustel asjaoludel, et jättes avaldaja ravikindlustuseta ilma teda sellest eelnevalt teavitamata, ei järginud Te põhiõiguste ja –vabaduste tagamise põhimõtet. Täpsemalt jätsite tagamata avaldaja põhiseaduse §-st 14 tuleneva õiguse heale haldusele.

Täiendav soovitus

11. Oma 15.07.2013 soovitusel olen Teile selgitanud, kuidas inimese ravikindlustuseta jätmine ilma teda sellest aegsasti teavitamata riivab tema põhiõigusi. Soovitsin Teil ravikindlustatute põhiõiguste paremaks tagamiseks tagada nende kohese teavitamise, kui Teieni jõuab teade, mis on aluseks inimest kindlustuskaitseta jätva kande tegemisele. Seejuures viitasin selgelt võimalusele korraldada teavitamine mitte kuluka kirjasaatmise ja massteavituse vormis, vaid elektroonilise teatega vastavalt kindlustatud isiku eelnevalt esitatud taotlusele. Tõin välja, et Eesti riik on võtnud üldiselt suuna kodanikele e-teenuste pakkumisele, mis muu hulgas hõlmab isiku (nõudmisel) teavitamist tema õigusi puudutava dokumendi kehtivuse kaotamisest.

12. Leian, et kindlustatute põhiõigusi aitaks paremini tagada ka see, kui Te teeksite rohkem selgitustööd taolistes küsimustes nagu kes ja kuidas ning millistel juhtudel teeb kindlustuskaitse peatumise ja lõppemise kanded ravikindlustuse andmekogusse, kes vastutab andmete esitamise eest ning mille järele Te seejuures valvate. Kindlasti ei oleks ülearune juhtida avalikkuse tähelepanu sellele, et inimesed ise kontrolliks töökohavahetusel, kas nende ravikindlustuskaitse ikka jätkub, kuidas inimene ise saab oma ravikindlustuskaitse olemasolu kontrollida ning mis tähtaja jooksul ja kelle poole on ravikindlustatul mõtet pöörduda, et tagada oma kindlustuskaitse kehtivus. Eriliselt väärriks seejuures selgitamist, kuidas inimesed saavad kasutada neile RaKS § 13 lõikes 2 ette nähtud õigust esitada Teile dokumente, sh kindlustuskaitse algamise

⁴ RaKS § 13 lg 2 sätestab, et kindlustuskaitse tekkimiseks, peatumiseks või lõppemiseks võib dokumente ja andmeid esitada lisaks andmete esitamiseks kohustatud isikule ka kindlustuskaitset taotlev või kindlustatud isik.

kande tegemiseks vajalikke andmeid, et hoida ära ravikindlustusest ilmajäämist nt töökohavahetuse käigus (vt RaKS § 6 lg 2, § 8 lg 2, § 9 lg 2, § 10 lg 2, § 10¹ lg 2).⁵

13. Eelnevat arvestades kordan oma 17.07.2013 soovitusi ning palun Teil korraldada, et kindlustatud isikud, kelle kohta on laekunud kindlustuskaitse lõppemise või peatumise kande aluseks olev teave, saaksid sellest viivitamatult ravikindlustuse andmekogu kaudu teada. Ühtlasi soovitan Teil kõnealuses küsimuses teha senisest enam selgitustööd töövõtjate ja tööandjate teadlikkuse tõstmiseks.

14. Täiendavalt märgin seoses Teie 19.09.2013 vastusega minu soovitusel, et üksnes Euroopa ravikindlustuskaardi aegumise kohta teate tellimise võimaluse loomine ei lahendaks soovitusel käsitletud probleemi, kuna kaugeltki kõik Eesti ravikindlustatud ei ole Euroopa ravikindlustuskaardi omanikud. Seetõttu ei näe ma mõistlikku põhjust kohelda teavitusvõimaluse loomisel kindlustatud erinevalt sõltuvalt sellest, kas nad on endale Euroopa ravikindlustuskaardi tellinud või mitte.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

Kristjan Ots 6938441
Kristjan.Ots@oiguskantsler.ee

⁵ Lisaks infovoldikutele (olemasolevate täiendamisele) võiksite kaaluda aktiivset teavitamist meedias. Üldsuse huvi teema vastu võib pidada suureks, sest oht töökohavahetuse käigus ravikindlustuseta jääda puudutab mitte mõnda marginaalset gruppi, vaid suurt osa tööealisest elanikkonnast.